

Handbok för rehabiliteringsklienten och arbetsgivaren

Målet är arbetsförmåga

Eftersom arbetsförmågan påverkar välbefinnandet är en god arbetsförmåga något att sträva efter. Man kan själv bidra till välbefinnandet och arbetsförmågan genom att hålla sig i gott skick och ta väl hand om sig själv. I arbetslivet kan man dock stöta på situationer som gör det svårt att utföra arbetsuppgifterna. Då lönar det sig att ta reda på orsaken till den nedsatta arbetsförmågan.

Möjliga orsaker är t.ex. kunskapsbrist, obalans mellan prestationsförmågan och kraven eller problematisk livssituation. När det känns svårt att uträtta arbetsuppgifterna lönar det sig att diskutera om det på arbetsplatsen. I många fall går det att lösa problemen genom arbetsarrangemang eller företagshälsovård. Byte av arbetsuppgifter, utbildning eller förbättrad ergonomi kan ofta öka arbetsförmågan.

Arbetspensionsrehabilitering som möjlighet

Syftet med arbetspensionsrehabilitering är att understöda arbetstagaren eller företagaren när han hotas av arbetsoförmåga till följd av sjukdom, men eller skada. Med rehabiliteringen understöds personen att förbättra yrkesfärdigheterna så att han kan fortsätta i arbetslivet. Rehabiliteringen ger klienten ett ekonomiskt lönsamt alternativ att fortsätta i arbetslivet.

Om arbetsförmågan försämrats utreds i första hand möjligheterna att understöda personen i arbetet på den egna arbetsplatsen. Arbetsförmåga kan t.ex. främjas med olika arbetsarrangemang, flexibla arbetstider, fortbildning eller ändrade arbetsförhållanden.

Hur rehabiliteringen genomförs beror bl.a. på den ansökandes hälsa, ålder, tidigare yrkesutbildning, arbetshistoria och yrkeserfarenheter samt övriga kunskaper och färdigheter som kan nyttjas i arbetslivet.

Vem kan få rehabilitering?

Rehabilitering kan beviljas till arbetstagare och företagare som arbetar stadigvarande och vars arbetsförmåga konstaterats hotad på grund av sjukdom, men eller skada. Yrkesinriktad rehabilitering

kan ansökas om man är försäkrad av eller får rehabiliteringsstöd eller invalidpension från Pensions-Tapiola. En förutsättning för rehabilitering är även att förvärvsinkomsterna under de fem föregående kalenderåren uppgår till minst 29 959,01 euro (år 2009). Med detta avses att rehabiliteringsklienten varit i arbetslivet nästan hela sitt vuxna liv och intjänat en skälig arbetspension.

Arbetspensionsrehabilitering beviljas inte om yrkesinriktad rehabilitering redan påbörjats med stöd av en annan part som erbjuder rehabiliteringstjänster.

Rehabilitering lönar sig

Utkomsten under rehabiliteringsperioden är alltid större än pension. Arbete efter rehabiliteringen intjänar mer arbetspension än pensionering.

Arbetspensionsrehabilitering är ett lönsamt alternativ även för de flesta arbetsgivare. En förbättrad arbetsförmåga innebär mindre sjukfrånvaro. Under aktiv rehabilitering förbättras rehabiliteringsklientens arbets- och funktionsförmåga. Samtidigt uppdateras de yrkesmässiga kunskaperna och färdigheterna så att de bättre motsvarar den aktuella arbetsmarknaden.

En vältajmad och effektivt genomförd yrkesinriktad rehabilitering möjliggör fortsatt arbetet eller att en arbetsoförmögen person kan återvända till arbetslivet.

Rehabiliteringsmetoder

Arbetsplatsrehabilitering

Möjligheten att arbeta på den egna arbetsplatsen utreds med hjälp av arbetsprövning eller arbetsträning. Med några månader av arbetsprövning går det att utreda hur nya arbetsarrangemang eller nya arbetsuppgifter lämpar sig för rehabiliteringsklienten. Arbetsprövning kompletterad med arbetstidsarrangemang kan underlätta återvändandet till arbetslivet efter långvarig sjukdom. Arbetsprövningen kan fortsätta med arbetsträning där den praktiska träningen kombineras med teoretisk utbildning.

Yrkesinriktad rehabilitering

Yrkesinriktad rehabilitering till ett nytt yrke eller

arbete understöds när arbetsplatsrehabilitering är omöjligt. Utbildningen kan ske i form av kompletteringsutbildning eller fortbildning eller som en längre yrkesinriktad rehabilitering, t.ex. läroavtalsutbildning.

Rehabiliteringsansökan

Rehabilitering söks med en rehabiliteringsansökan. En blankett för ansökan om yrkesinriktad rehabilitering kan skrivas ut på adressen tapiola.fi eller tyoelake.fi. Blanketten fås även per telefon från Pensions-Tapiola eller på FPA:s kontor.

Till ansökan skall bifogas ett B-läkarutlåtande eller en motsvarande utredning som innehåller uppgifter om sjukdomen som hotar orsaka arbetsförmåga samt dess inverkan på arbets- och funktionsförmågan. Det är även bra att bifoga arbetsgivarens utlåtande om åtgärder som vidtagits på arbetsplatsen, t.ex. om olika arbetsarrangemang.

Till rehabiliteringsansökan bifogas en rehabiliteringsplan som redogör för hur klienten skall kunna fortsätta i eller återvända till arbetslivet. Rehabiliteringsansökan kan lämnas in utan rehabiliteringsplanen varvid planen skickas till Pensions-Tapiola senare. Då ger Pensions-Tapiola ett förhandsbeslut som är i kraft nio månader efter att det vunnit laga kraft.

Den ansökandes rehabiliteringsmöjligheter utreds även i samband med bedömningen av ansökan om invalidpension. I sådana fall uppmanas den ansökande att söka yrkesinriktad rehabilitering eftersom rehabilitering är det primära alternativet jämfört med pension.

Rehabiliteringsplan

När planen görs upp lönar det sig att kontakta Pensions-Tapiola för att preliminärt försäkra sig om att planen uppfyller förutsättningarna för arbetspensionsrehabilitering.

Pensions-Tapiolas rehabiliteringsplanerare ger råd i planeringskedet. Det är dock den ansökande som ensam eller tillsammans med arbetsgivaren och företagshälsovården utarbetar den egentliga rehabiliteringsplanen så att begränsningarna, arbetskraven och arbetsgemenskapens behov kan beaktas på bästa möjliga sätt.

Planen kan även utarbetas tillsammans med t.ex. rehabiliteringsexperterna på en Arbetskraftsbyrå. Arbetskraftsbyråerna har mycket information om olika yrken, lediga arbetsplatser och utbildningsalternativ.

En lyckad rehabilitering förutsätter att klienten följer rehabiliteringsplanen. Den tid som går till rehabiliteringen måste vara skälig i förhållande till de förestående framtida arbetsåren. Pensions-Tapiolas rehabiliteringsplanerare avgör om planen kan genomföras varefter den ansökande får ett skriftligt beslut om i vilken utsträckning Tapiola är beredd att engagera sig.

Förmåner under rehabiliteringen

Rehabiliteringspenning

Rehabiliteringspenning beviljas till person som på grund av yrkesinriktad rehabilitering är förhindrad att utföra sitt förvärsarbete. Rehabiliteringspenningen motsvarar invalidpensionen höjd med 33 procent.

Partiell rehabiliteringspenning

Partiell rehabiliteringspenning kan beviljas till klient som delvis fortsätter förvärsarbete under arbetspensionsrehabiliteringen. Den partiella rehabiliteringspenningen är hälften av rehabiliteringspenningen.

Rehabiliteringstillägg

När Pensions-Tapiola understöder person som får rehabiliteringsstöd eller invalidpension får personen förutom pensionen rehabiliteringstillägg under rehabiliteringen. Rehabiliteringstillägget är 33 % av invalidpensionen och den utbetalas för fulla kalendermånader under rehabiliteringen.

Näringsunderstöd

Näringsstödet är ett lån med låg ränta eller ett bidrag som beviljas till rehabiliteringsklienten för grundandet eller omställning av eget företag eller yrkesutövning. För att lånet eller bidraget skall kunna beviljas krävs en lönsamhetskalkyl från t.ex. Arbetskrafts- och näringscentralen. Näringsstödet andel är högst en tredjedel av de totala kostnaderna för företagsprojektet. Ett lån kräver bankborgen eller en annan motsvarande borgen. Med näringsstödet kan företagare understödas i kostnader för ändringsarbeten på maskiner och anskaffning av hjälpmedel som underlättar arbetet.

Rehabiliteringsunderstöd

Klienten kan efter prövning beviljas rehabiliteringsunderstöd under väntetiden fram till rehabiliteringen eller tiden mellan olika rehabiliteringsperioder om utkomsten inte kan ordnas på annat sätt. Rehabiliteringsunderstödet motsvarar klientens totala belopp arbetspensioner och inkluderar inte rehabiliteringstillägg.

När den yrkesinriktade rehabiliteringen börjat får klienten ett beslut om rehabiliteringspenning eller rehabiliteringstillägg.

Ersättningar under rehabiliteringen

Pensions-Tapiola ersätter klientens direkta kostnader som orsakas av rehabiliteringen i enlighet med rekommendationer från Arbetspensionsförsäkrarna Tela. Ersättningsbara kostnader kan t.ex. vara resekostnader eller direkta materialkostnader till följd av studier. Pensions-Tapiola tecknar en olycksfallsförsäkring för klientens del som gäller under arbetsprövningen eller arbetsträningen.

Sökande av ändring

Ett beslut om arbetspensionsrehabilitering kan överklagas till besvärnämnden för arbetspensionsärenden inom 30 dagar. Besvärnämndens beslut kan överklagas till försäkringsdomstolen.

Övriga rehabiliteringsalternativ

Förutom arbetspensionsbolagen erbjuder även t.ex. Folkpensionsanstalten och skadeförsäkringsbolagen rehabiliteringstjänster. Utgångspunkten för alla leverantörer av rehabiliteringstjänster är att rehabiliteringsbehovet skall basera sig på en sjukdom, skada eller ett men.

Hälsovård

När en sjukdom eller funktionsnedsättning stör arbets- och funktionsförmågan kontaktar man i allmänhet hälsovården eller företagshälsovården.

Hälsovården och företagshälsovården utreder hälsotillstånd, arbetsförmåga och rehabiliteringsbehov samt ger vård och behövliga utlåtanden. Vård- och rehabiliteringsplaner som hälsovården utarbetar utgör oftast grunden för den yrkesinriktade rehabilitering andra aktörer erbjuder.

Försäkringsbolag

När rehabiliteringsbehovet beror på arbetsolycksfall, yrkessjukdom eller trafikskada är det i regel det skadeersättande försäkringsbolaget som ansvarar för rehabiliteringen. Målet är att klienten rehabiliteras att utföra ett arbete som kan ge honom den huvudsakliga utkomsten.

Folkpensionsanstalten

Folkpensionsanstalten kan understöda yrkesinriktad rehabilitering om ingen annan aktör beviljar rehabilitering. Information om Folkpensionsanstaltens rehabilitering fås från FPA:s kontor eller på webbadressen kela.fi.

Arbetsförvaltningen

Arbetsförvaltningens offentliga arbetskraftsservice omfattar arbetsförmedlingstjänster, tjänster för yrkesinriktad utveckling, sysselsättningsstöd till arbetsgivare, arbetsmarknadsåtgärder och utbildningsstöd. Arbetsförvaltningens tjänster kan användas av arbetslösa, personer som hotas av arbetslöshet, personer i arbetslivet eller personer som inte utgör arbetskraft. Personernas servicebehov bedöms från fall till fall. Arbetsförvaltningens yrkesvals- och karriärplaneringstjänster kan användas av alla personkunder. Mer information om arbetsförvaltningens tjänster fås från hemortens arbetskraftsbyrå. Information finns även på Arbets- och näringsministeriets webbplats mol.fi.

Socialväsendet

Socialväsendet erbjuder handikappade rehabiliteringstjänster och övriga tjänster som främjar etableringen i arbetslivet. Socialväsendets understödsformer kan t.ex. vara arbete och träning på arbetscentral.

Exempel på rehabilitering

Pia är en 43 år gammal industriarbetare som arbetat i nästan 20 år. Under årens lopp har besvären i ryggen och axlarna ökat vilket stört arbetet och orsakat sjukfrånvaro. Pia har undersökts grundligt och läkarna har upptäckt tydliga sjukdomsfynd.

Pia skulle gärna fortsätta arbeta för sin nuvarande arbetsgivare men hon kan inte utföra de tidigare arbetsuppgifterna. Pia, företagsläkaren och -hälsovårdaren samt personalchefen och Pias chef håller ett möte för att diskutera situationen. Man kommer fram till att arbetsgivaren kan erbjuda Pia lättare arbetsuppgifter som lämpar sig för hennes hälsa.

Företagshälsovårdaren kontaktade Pensions-Tapiola och frågade om omställningen kan understödjas med arbetspensionsrehabilitering. Pensions-Tapiolas rehabiliteringsplanerare bad Pia fylla i en rehabiliteringsansökan. Till ansökan bifogades företagsläkarens utlåtande med uppgifter om Pias hälsotillstånd och planerade arbetsarrangemang.

Pensions-Tapiola ansåg det motiverat att understöda Pia med arbetspensionsrehabilitering i form av tre månader av arbetsprövning. Arbetsprövningen visade att de nya arbetsuppgifterna lämpar sig för Pia. Under arbetsprövningen betalade Pensions-Tapiola rehabiliteringspenning till Pia.

Martin är en 35 år gammal chaufför som under hela sitt arbetsliv arbetat inom transport med tunga fordon. När Martin konstateras lida av epilepsi indras hans yrkesmässiga körtillstånd. Under sjukdagpenningperioden ansökte Martin om yrkesinriktad rehabilitering eftersom han inte kan återvända till sitt tidigare arbete. Han vill dock fortsätta i arbetslivet.

Pensions-Tapiola beviljade Martin rätt till yrkesinriktad rehabilitering i form av arbetspensionsrehabilitering och anvisade honom till Arbetskraftsbyrån för yrkesvägledning. Under yrkesvägledningen blir Martin intresserad av läroavtalsutbildning till maskinreparatör. Martin får en rehabiliteringsplan för en 1,5 år lång läroavtalsutbildning på ett företag på Martins hemort.

Under rehabiliteringen fick Martin rehabiliteringspenning från Pensions-Tapiola som betalades till arbetsgivaren upp till det belopp som motsvarade Martins lön eftersom arbetsgivaren betalade lön till Martin under utbildningstiden. Martin slutför utbildningen enligt planerna och anställdes därefter av företaget.

Helena är 52 år gammal och har på grund av mentala problem fått rehabiliteringsstöd i nästan tre år.

Innan hon insjuknade arbetade hon heltid med kontorsuppgifter som motsvarade hennes merkanthälsutbildning. Tack vare adekvat vård tillfrisknade Helena i den grad att hon ville försöka återvända till arbetslivet. Helena var fortfarande anställd hos den tidigare arbetsgivaren. I samband med ansökan om fortsatt rehabiliteringsstöd ansökte Helena om förhandsbeslut på rätt till arbetspensionsrehabilitering med en KT-ansökan. Arbetsgivaren var villig att erbjuda arbetsprövning och Pensions-Tapiola förband sig att understöda arbetsprövningen för att underlätta återvändandet till arbetslivet.

Arbetsprövningen på tre månader avtalades att börja som deltidsarbete för att undvika överbelastning. Under rehabiliteringen fick Helena rehabiliteringsstöd och -tillägg från Pensions-Tapiola. Pensions-Tapiola begärde respons på hur arbetsprövningen lyckats från både Helena och arbetsgivaren. På basis av responsen konstaterades att arbetsprövningen varit relativt lyckad även om Helena stundvis hade problem med orken. Helena ansåg att arbetsprövningen var en positiv upplevelse och att hon kan uppnå full arbetsförmåga.

Efter arbetsprövningen beviljade Pensions-Tapiola partiellt rehabiliteringsstöd för ett år. Under året fortsatte Helena som deltidsarbetare med samma uppgifter som under arbetsprövningen. Vid sidan av arbetet deltog Helena i den återstående terapin. Efter perioden av partiellt rehabiliteringsstöd fortsatte Helena arbeta på heltid.

Rehabiliteringsordlista

Yrkesinriktad rehabilitering

Åtgärd vars syfte är att förebygga arbetsförmåga eller återställa arbetsförmågan, t.ex. arbetsprövning, arbetsträning, olika yrkeskurser, yrkesutbildning samt rehabiliterings- och arbetsklinikutredningar.

Arbetspensionsrehabilitering

Yrkesinriktad rehabilitering som finansieras av arbetspensionsbolag.

Rehabiliteringsplan

En skriftlig plan för yrkesinriktad rehabilitering som har tydlig tidtabell.

Beslut om rätt till rehabilitering

Skriftlig förbindelse som skickas till rehabiliteringsklienten där arbetspensionsbolaget förbinder sig att understöda klientens yrkesinriktade rehabilitering.

Rehabiliteringspenning

Beviljas personer som på grund av yrkesinriktad rehabilitering inte kan utföra förvärsarbete. Rehabiliteringspenningen motsvarar invalidpensionen höjd med 33 procent.

Rehabiliteringsstöd

Tidsbestämd invalidpension som beviljas för tiden av rehabilitering eller vård för att understöda den arbetsförmögna personens återvändo till arbetslivet.

Rehabiliteringstillägg

Tillägg på 33 procent till rehabiliteringsstöd eller invalidpension som betalas under aktiv rehabilitering som t.ex. arbetsprövning.

Arbetsprövning

Prövning som utförs hos den egna eller annan arbetsgivare. Prövningen varar i allmänhet tre månader och syftet är att utreda arbetsförmågan och hur personen klara sig i arbetet.

Arbetsträning

Individuell träning vars syfte är att öka möjligheterna att fortsätta i det tidigare arbetet eller ett motsvarande arbete. Träningen inkluderar oftast även teoretisk utbildning.

Kontakta Tapiola

Pensions-Tapiolas rehabiliteringsplanerare står till din tjänst i alla ärenden som gäller arbetspensionsrehabilitering på numret **(09) 453 4325** eller per e-post på adressen **kuntoutus@tapiola.fi**.

På numret **(09) 453 3856** kan du begära en förhandsberäkning på uppskattad rehabiliteringspenning eller ställa frågor om förmåner och ersättningar under rehabiliteringen.

Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget Tapiola

Postadress: Avdelningen för juridik och pensionsprövning FMO2C,
PB 9, 02010 TAPIOLA
elake-tapiola.fi